

- унікальні відео-сюжети з караоке-версією для якісного розвитку діалогічного мовлення.

Крім підручника і робочого зошита, учень ще може отримати доступ до **MyEnglishLab** – онлайн-ресурсу (що дуже зручно в сьогоднішніх умовах) з великою кількістю додаткових різнопланових інтерактивних завдань, які допомагають учням покращувати свої результати, виконуючи широкий спектр вправ, включаючи написання есе, прослуховування аудіо та запис власних голосів в Інтернеті. Вони отримують доступ до всіх матеріалів свого профілю в одному місці та миттєвий зворотній зв'язок щодо кожного завдання, виправляючи свої помилки та покращуючи навички й уміння.

У процесі дослідження було виявлено сучасний, новий та найбільш адаптований НМК для навчання учнів англійської мови із застосуванням дистанційних технологій. Процес дослідження відбувався в умовах активного використання даного НМК, усі виявлені переваги дійсно задовольняють потреби учасників навчального процесу (учнів, вчителів, батьків). А в поєднанні з такими платформами для організації дистанційного навчання як ZOOM, Google Classroom, Edmodo, Мій клас та іншими процес вивчення англійської мови на основі НМК (чи то в синхронному, чи в асинхронному форматі) можна здійснювати ефективно, якщо застосовувати сучасні педагогічні знання і технології.

Список використаних джерел

1. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні року : Постанова від 20 грудня 2000 / Міністерство освіти і науки України. URL: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html> (дата звернення: 14.04.2021).
2. Методичне об'єднання вчителів дистанційного навчання. *Дистанційне навчання у Віньковецькому районі* : сайт. URL: http://vin-distanziyne.at.ua/index/virtualne_mo/0-14 (дата звернення: 4.04.2021).
3. Українська Наукова Інтернет-Спільнота : блог. URL: <https://nauka-online.org/> (дата звернення: 12.04.2021).
4. Pedagogical Vocabulary “The language of Instruction” / С. W. Branco – Kean University: College of Education, Teaching Performance Center. – 65 p. URL: <https://www.kean.edu/~tpc/> (дата звернення - 1.04.2021).

Костюк О. М.

Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова
(м. Київ)

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ДОСЛІДНИЦЬКЕ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ІСТОРИКО-ЛІТЕРАТУРНОГО КУРСУ ДЛЯ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

Сучасний екстремальний досвід викладача доби пандемії сприяє усвідомленню специфіки дистанційного навчання кожного циклу дисциплін,

зокрема літературознавчих, у вищій школі, та виявляє особливості його трансформації. Як відомо, трансформація – це зміна, перетворення виду, форми, істотних властивостей.

Отже, наша **мета** – з'ясувати особливості трансформації змісту й методики викладання історії літератури у ЗВО в умовах дистанційного навчання, зокрема підвищення ролі його дослідницької складової.

Постає низка **актуальних** проблемних питань: Що саме і як саме трансформується у вищій літературній освіті - стихійно та свідомо? Порівняно з очним навчанням на опанування літературознавчого матеріалу студенту-філологу потрібно більше чи менше зусиль та часу? Що це за зусилля і чим заповнений цей час? Якою мірою викладач керує цим? Чим специфічна діяльність викладача історико-літературних курсів із підготовки й підтримки дистанційного курсу?

Дотичними до пропонованого, на нашу думку, є наступні напрями досліджень: навчання на дослідницькій основі (Р. Павлюк та ін.), розвиток студентської наукової діяльності в контексті професійної підготовки (Н. Батечко, Т. Федірко, С. Алексеєва, О. Попадич), проблеми керівництва науково-дослідницькою діяльністю студентів та її методичного супроводу (В. Гриньова, Г. Васянович, О. Глузман, Н. Кічук, Г. Нагорна), проєктування систем відкритої освіти, навчально-наукове тьюторство (С. Ветров, С. Прийма), шкільне дистанційне навчання літератури (С. Гарна, С. Федоров, В. Шуляр), науково-педагогічні засади дистанційного навчання у ЗВО (В. Биков, Ю. Красильник, В. Кухаренко, В. Бондаренко), синтез мистецтв у літературній освіті (С. Жила), використання елементів медіаосвіти та комп'ютерних технологій у літературній освіті школярів (Л. Мірошніченко, О. Ісаєва, О. Дем'яненко).

На перший погляд, проблеми дослідницького навчання та дистанційного навчання є автономними.

Так, Research-based education (навчання на основі дослідження) базується на уявленнях про те, що навчання є більшим, ніж сума його частин, що у «суспільстві знань» знання повинні бути такими, аби сьгоднішні студенти були в змозі впоратися з викликами майбутнього, зокрема нині ще не відомими [4].

Водночас, за Положенням, дистанційне навчання визначається як «індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, що відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу в спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій» [5].

Поставивши питання по-іншому, спробуємо розглянути дистанційне навчання як дослідницьке і побачимо численні збіги. По-перше, йдеться про відмову від настанови на запам'ятовування результатів досвіду інших на користь набуття досвіду отримання власних результатів. По-друге, в основі процесу –

самостійне планування і внутрішня мотивація діяльності. Літературознавча ж підготовка у системі філологічної освіти відповідно постає як досвід професійного читання та інтерпретації художніх творів, самостійна робота з історико-літературними фактами, теоретичними поняттями, художніми текстами під кутом критичного мислення із застосуванням загальнонаукових та спеціальних методів та підходів. Таке навчання передбачає життя та діяльність у професійному інформаційному середовищі, проблемне бачення галузі.

Мистецтво організації такого процесу передбачає створення алгоритму онлайн- та/або змішаного навчання, вимагає від викладача пунктуальності, дотримання своєрідних “ритуалів” педагогічного спілкування, запровадження на сторінці курсу у середовищі Moodle єдиних постійних рубрик для усіх тем, розрахунку часу, необхідного студентам для виконання завдань, обов'язкової перевірки заданого.

Методична готовність викладача визначається розумінням необхідності, навчаючи свого предмета, навчати студентів взагалі вчитися дистанційно, самому постійно удосконалювати володіння інструментарієм ДН, враховувати специфіку онлайн-занять усіх видів, застосовувати принцип “накопичення балів” і мотиваційні пропозиції для студентів, постійно варіювати види онлайн- та самостійної діяльності, формулювати чіткі інструкції та критерії, терміни подання тощо.

До психологічних факторів слід віднести усвідомлення важливості живого спілкування і зворотного зв'язку, професійне поведіння перед камерою, певний рівень стресостійкості і здатності працювати в умовах невизначеності, допомагаючи студентам робити вибір у процесі самостійної роботи, прийоми їх заохочення, спротив розчаруванню й вигоранню.

Із розрахунку на свідоме застосування студентами загальнонаукових та літературознавчих методів та підходів відбувається трансформація історико-літературного навчального контенту, зокрема вивчення культурного контексту літературного процесу, його напрямів, течій, жанрів, тенденцій еволюції, огляд творчості окремого письменника, здійснюється монографічний аналіз художнього твору.

Трансформації зазнають лекція та семінарське заняття. Зокрема, онлайн-лекція набуває проблемного характеру, має складатися із фрагментів (20-25 хв), містити структуровану й адаптовану до сприйняття інформацію, фрагменти інтерактиву та зворотного зв'язку, чіткий підсумок, зв'язок із попереднім та наступним матеріалом, вона передбачає живе мовлення, що відчувається і в записі, розміщеному на ресурсі Moodle для самостійного перегляду студентами, повинна мати візуальний супровід, причому як ілюстративний, так й інформаційний, також доступний навіть для скачування.

Онлайн-семінар також передбачає поділ на фрагменти по 15-20 хв. із чергуванням різних видів діяльності, зокрема обговорення самостійно опрацьованого студентами, роботу з дидактичними матеріалами, віртуальною

“дошкою”, візуалізацію повідомлень студентів. Особливу увагу викладач літератури приділяє підтримці темпу фронтальної роботи, пропорційності уваги, приділеній усім студентам, активізації аудиторії. Питання плану до семінарського заняття мають передбачати різні види мисленневих операцій, студентам доречно пропонувати дивергентні завдання, зорієнтовані на застосування елементів різних загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, узагальнюючі огляди та таблиці, покликані удосконалювати вміння працювати з інформацією. Особливу роль відіграють творчі завдання, зорієнтовані на підвищення загальної медіакультури та орієнтації у професійному інформаційному просторі. У процесі фронтальної онлайн-роботи викладач може пропонувати парадоксальні питання та питання-«перевертні» задля долання інерції відтворення та спокуси читання з (другого?) екрану, взаємоперевірку та взаєморецензування письмових відповідей, ланцюжкову роботу та малі онлайн-групи, елементи ділової гри тощо. Хід заняття та стиль онлайн-спілкування на семінарському занятті має спонукати студентів до захисту результатів виконаних завдань та аргументованої дискусії.

Перетворенню дистанційного навчання на дослідницьке сприяє доступ студентів на платформі дистанційного навчання (крім списків текстів та підручників, презентацій до лекцій та відеозаписів лекцій, прочитаних онлайн, планів семінарських занять та питань для самоконтролю) до повних текстів художніх творів, творів мовою оригіналу, різних перекладів твору; аудіокниг, читання творів – поезії та фрагментів прози – майстрами художнього слова; лекцій провідних учених-літературознавців, викладених для відкритого перегляду; увиразнення дискусійних моментів щодо інтерпретації історико-літературних понять, змісту й форми окремих художніх творів, творчості певного автора, літературного процесу періоду, що вивчається, втілення образів літературного твору в інших видах мистецтва (книжкова ілюстрація, кіноекранізація, сценічна постановка, музичні та хореографічні твори за мотивами літературних тощо); посилань на наукові ресурси, класичні літературознавчі праці та публікації сучасних статей, матеріали наукових конференцій, читань тощо, присвячених окремим письменникам; творчих завдань за вибором і на їх основі залучення студентів до наповнення ресурсів самого дистанційного курсу; детального розпису критеріїв опрацювання ресурсів курсу та виконання завдань, вимог із калькуляцією у балах, зокрема щодо додаткових (за бажанням студентів) видів роботи, їх мотиваційного оцінювання; пропозицій щодо можливостей покращення власних результатів на різних етапах опанування курсу; тематики курсових робіт, пов'язаної із проблематизованим змістом лекцій, дискусіями на семінарському онлайн-занятті; аналізу виконаних робіт із узагальненням типових труднощів і помилок тощо.

Отже, робота викладача з організації дистанційної дослідницької діяльності студентів передбачає не лише цільове наповнення дистанційного курсу, роботу із фаховими та з науково-методичними джерелами, аналіз досвіду

власного і колег, а й діагностику медіаобізнаності та інформаційного простору студента, моніторинг ефективності власної онлайн-діяльності, особисту методичну творчість та спільні зі студентами проєкти, за яких дослідницьке завдання сприймається як продовження проблематизації лекційного матеріалу та дискусії на семінарі.

Але зусилля викладача, кафедри продуктивні лише за умови входження їх до системи забезпечення дослідницької діяльності в умовах дистанційного навчання на рівні факультету, ЗВО в цілому. Ідеться про створення віртуального наукового середовища, в якому працюватимуть форум молодих учених, електронна наукова бібліотека, регулярно надходитимуть анотації нових літературознавчих видань, повідомлення про наукові проєкти викладачів та їх розвиток, інформація про наукові онлайн-заходи – вітчизняні та зарубіжні, відбуватимуться студентські онлайн-конференції, читання з нагоди ювілеїв та пам'ятних дат письменників, відкриті онлайн-захисти курсових та дипломних робіт, дистанційні конкурси студентських наукових робіт та професійні олімпіади, онлайн-зустрічі з видатними вченими, діятимуть віртуальні наукові гуртки, причому студенти-учасники цих заходів будуть заохочені балами до семестрових курсів та матеріально, а гурткова робота – включена до аудиторного навантаження викладачів.

Висновок. Спостерігаються дві протилежні тенденції у формуванні літературознавчої дистанційної навчальної пропозиції: з одного боку, це звуження обсягу пропонованого на платформі ДН матеріалу до обов'язкового мінімуму, з іншого – розширення професійних горизонтів за рахунок дослідницьких діяльностей та ресурсів на платформі ДН. Важливими факторами запровадження дослідницького дистанційного навчання історії літератури є цілеспрямована діяльність викладача та створення на факультеті віртуального наукового середовища.

Список використаних джерел

1. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія. Київ : Атіка, 2008. 684 с.
2. Ісаєва О. О. Засоби активізації читацької діяльності «дітей мережевого розуму». URL: http://svitlit.ipro.kubg.edu.ua/?page_id=1108 (дата звернення: 08.04.2021).
3. Кухаренко В. М., Бондаренко В. В. Екстрене дистанційне навчання в Україні : монографія / за ред. В. М. Кухаренко, В. В. Бондаренко. Харків : Вид-во КП «Міська друкарня». 2020. 409 с.
4. Павлюк Р. О. Навчання на дослідницькій основі: європейські підходи до його характеристики. *Освітологічний дискурс*. 2017. № 1–2. С. 155–167. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/osdys_2017_1-2_15 (дата звернення: 11.04.2021).
5. Положення про дистанційне навчання : затв. Наказом МОН України від 25.04.2013 р. № 466. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text> (дата звернення: 20.04.2021).